

‘Hoezo? Dát moet de standaardvraag worden’

HANS AARSMAN

Wat we eten, hoe we onze kinderen opvoeden, hoe we ons geld besteden, voor alles gaan we te rade bij experts. Maar schrijver en fotograaf Hans Aarsman vindt dat we vaker zelf op onderzoek moeten gaan.

Tekst Nathalie Le Blanc & Foto's Debby Termonia

“Ik tel vrachtwagens. Bij mij om de hoek. Het is een druk verkeerspunt en als ik erlangs fiets, blijf ik vijf minuten staan en tel ik wat er voorbijkomt. Doe ik al jaren. Daaraan zie je of er veel handel is. Daarom weet ik zo'n drie maanden voor het in de krant staat hoe het met de economie gaat.”

Zelf Weten was de laatste voorstelling waarmee Hans Aarsman door Nederland en Vlaanderen toerde. Het was een warm pleidooi voor verwondering, vragen stellen en tellen. Voor zelf denken ook, belangrijker dan ooit in een wereld die almaar complexer wordt.

“Wij hebben zo'n angst voor cijfers dat we denken: er zijn mensen die daarvoor hebben gestudeerd, daar moeten we het aan overlaten. Maar misschien begrijpen die er zelf ook niet alles van. Wat dat opleverd heeft, hebben we in 2008 gezien. Een wereldwijde crisis. Statistieken, experts, politici, krantenkoppen, vandaag pikken we alles en dat is geen goed nieuws. Het is belangrijk dat omgaan met

cijfers niet blijft steken in de expertenhoek, er moet er veel vaker een alarmbel gaan rinkelen. Hoezo? Dát moet de standaardvraag worden.”

Klassieke media, internet, nieuwskanalen, we worden overspoeld met informatie en bijna alles wordt vandaag gemeten. Desondanks hebben veel mensen het gevoel dat ze niet echt geïnformeerd zijn.

Hans Aarsman: Misschien omdat we de neiging hebben om te meten wat makkelijk te meten is, maar daarom nog niet ontdekken wat we eigenlijk willen weten. In de VS analyseerden ze de sterftecijfers in ziekenhuizen. Blijkt dat er in sommige klinieken veel meer mensen doodgaan bij een hartoperatie dan in andere. Het lijkt of dat minder goede ziekenhuizen zijn, maar dat is niet zo. De ziekenhuizen waar de echt goede artsen zitten trekken de patiënten met gecompliceerde problemen aan en dus gaat er al eens vaker iemand dood. Dat soort dingen zie je de hele tijd. Er wordt gemeten zonder na te denken over wat die cijfers eigenlijk zeggen. →

Hans Aarsman:
"Verwondering is de
basishouding waardoor
je op een vrolijke manier
vraagtekens plaatst."

€ 59*

i.p.v. € 99,95 (23 x 23 cm)

40% KORTING

0166683

Staub grillpan voor een ongeziene prijs

Met de grillpan van Staub serveert u straks extra feestelijk uw steak of gegrild witloof aan tafel. Het resultaat proeft én ziet u. Want Staub grillpannen hebben uitgesproken groeven, waardoor groenten, vlees of vis heel mooie goudbruine grilllijnen krijgen.

Naast het specifieke rokerige aroma is grillen trouwens ook een snelle en caloriearme manier van koken omdat u weinig vetstof nodig heeft.

De grillpan is geschikt voor de oven en alle vuren. De Staub grillpan staat garant voor levenslang kookplezier! De Boxy broers zijn alvast fan!

SPECIFICATIES

x Beschikbaar in 2 kleuren:
kersenrood of zwart

x U kunt kiezen uit 3 formaten:

• 23 x 23 cm voor € 59

i.p.v. € 99,95

• 28 x 28 cm voor € 79

i.p.v. € 139

• 33 x 33 cm voor € 109

i.p.v. € 179

HOE DEZE GRILLPAN IN HUIS HALEN?

Haal met de kaart die u bij het volgende nummer vindt (26/10) uw grillpan bij een van de deelnemende verkooppunten. U vindt de kaart ook op www.knackweekend.be/grillpan of scan deze pagina via Scanlink.

Hans Aarsman

Bovendien is niet alles meetbaar en zijn sommige dingen te ingewikkeld om in cijfers te vatten.

Klopt en veel onderzoeken zijn ook helemaal niet wetenschappelijk. Neem die enquête van *Humo*, die onder andere vroeg naar moslims en hun sympathie voor IS. Twintig procent zegt: het heeft wel wat. Om te beginnen is dat niet nuttig. Door gewoon een vraag te stellen, kun je helemaal niet concluderen of dat jihadisten zijn, of gewoon mensen die vatbaar zijn voor een romantisch idee of het wel stoer vinden, die geweren, of gewoon een slechte dag hadden. Dat soort cijfers zegt dus helemaal niets. En wat voor enquête was dat? Vijfhonderd mensen, wie heeft die gekozen? En hoe? En wat voor vragen waren het? In een land als België, waar jullie die aanslagen gehad hebben, is het alsof je zelf een bommetje legt als je dat soort dingen publiceert. Misschien is dit het moment om voor eens en voor altijd af te spreken dat we dit soort resultaten alleen nog publiceren als ze echt verantwoord en wetenschappelijk onderzocht zijn. Anders houden we beter op met die flauwekul.

Als op die manier vragen stellen niet de juiste informatie oplevert, wat moeten we dan wel doen?

Kijken naar wat mensen doen. Wenselijkheid komt naar boven als je kijkt naar hoe mensen zich gedragen. Ik vroeg me bijvoorbeeld af wanneer mensen gaan scheiden, dus keek ik op Google-trends. Wat bleek? Het woord alimentatie wordt het vaakst ingetikt vlak na de vakantie en vlak na de feestdagen. Als je aan iemand vraagt: ben je van plan om te gaan scheiden, zegt die waarschijnlijk nee, maar iemand die het woord alimentatie googelt, die denkt er in elk geval over na, toch?

We hebben een onmiskenbare zucht naar zekerheid. Neem economie. Dat wordt ons vaak gepresenteerd als een exacte wetenschap, maar het is allemaal theorie en de praktijk blijkt vaak helemaal anders.

We hebben een ontzettend grote behoefte aan voorspellingen. We willen dat iemand zegt: het zit zo. Het kan ons niet eens iets schelen als achteraf blijkt dat er niets van klopt. Het weer is daar een mooi voorbeeld

- Geboren in 1951.
- Schrijver, fotograaf.
- Als fotodetective analyseert hij nieuwsfoto's in een veelgelezen column in *De Tijd*.
- Zijn nieuwe theater-show *Precies andersom* zal volgend najaar te zien zijn in Vlaanderen. In mei presenteert hij met Rick de Leeuw een avondvullend programma in Cinema Zuid, Antwerpen.
- Hij zit op twitter als [@hansaarsman](#)

van. Je kunt op sommige sites veertien dagen van te voren zien wat voor weer het gaat worden. Onzin natuurlijk, er klopt geen jota van, maar je hebt mensen die hun vakantie afzeggen omdat voorspeld werd dat het tien dagen later zou gaan regenen.

Laat je niets wijsmaken, dat was de boodschap van je laatste show *Zelf Weten*.

De wereld wordt inderdaad ingewikkelder, maar we hebben ook veel meer instrumenten om zelf op onderzoek uit te gaan en het lijkt me een goed idee als we dat in de toekomst meer doen. Als je alles ter discussie stelt, verval je snel in samenzweringstheorieën, maar verwondering is de basishouding waar-

door je op een vrolijke manier vraagtekens plaatst. Als iemand zegt: zo is het, denk dan: hoe zit dat eigenlijk? Want misschien spelen er wel verborgen belangen mee.

Loop achter je nieuwsgierigheid aan, dus.

Inderdaad. Mijn grote voorbeeld is Sherlock Holmes. De auteur Arthur Conan Doyle liet zich inspireren door de Edinburghse chirurg Joseph Bell. Die leerde zijn studenten om niets te vragen, maar alleen te kijken. Dat is Holmes' standpunt: alles ligt voor je, je kunt alles bevragen en alles wordt een spannend verhaal. Kinderen zijn van nature zo: ze vragen zich helemaal stijf. We moeten dat stimuleren en niet eruit slaan. Je kunt natuurlijk niet de hele tijd alles gaan bevragen. We moeten dus leren wanneer het wel moet en wanneer niet. Als ik bijvoorbeeld naar de politieke journalistiek kijk of naar een fenomeen als Trump, dan denk ik: *If you keep them asking the wrong questions, you never have to worry about the answers*. We maken ons vaak ontzettend druk over dingen die er helemaal niet toe doen.

Zoals?

Het homohuwelijk bijvoorbeeld. Als je je daarover opwindt, stel je ondertussen geen vragen over dingen die er wel toe doen. Een recent voorbeeld. In Nederland was er een hele rel over een nieuwe wet die regelt dat iedereen zijn organen afstaat. Zonder toezegging, maar je kunt je verzetten. Iedereen had het daarover, maar in dezelfde Kamerzitting werd er ook gestemd over een wet die stelt dat de zorgverzekeraar in je medisch dossier mag kijken. Dat is veel belangrijker en ingrijpender, want zo gaat het medische beroeps-

TENDENS @ INTERIEUR 2016

Bij Tendens zit je op de eerste rij van de Biënnale Interieur. We geven onze ogen de kost in Kortrijk Xpo en exploreren het uitgebreide programma in de stad.

- ▶ **Volg onze online kanalen voor updates en stem af op je regionale zender op 22 en 29 oktober van zaterdag 12u tot zondag 17u.**

geheim eraan, maar dat heeft niemand opgemerkt. Dus als er iets emotioneels in de pers verschijnt, denk ik onmiddellijk, wat speelt er op de achtergrond nog. Niet dat ik zo wantrouwig ben, maar ik weet hoe politiek werkt, en hoe de pers werkt.

Is de pers niet objectief?

Die heeft er ook belang bij om dingen te publiceren waar mensen emotioneel op reageren, want dat levert lezers op. Terwijl ik vind dat je als krant net je lezers het gevoel moet geven dat ze een beetje grip krijgen op de werkelijkheid. Door de juiste feiten te tonen, kan je lezer de dingen in proportie zetten, maar dat is een taak die de pers vandaag helemaal niet meer op zich neemt.

Dus moeten we het zelf doen?

Dat denk ik wel. Om de juiste vragen te stellen, heb je natuurlijk kennis nodig. Je moet dingen paraat hebben. Weet je, veel informatie lijkt onnuttig, maar ik zie dat anders. Als iets je interesseert, ga er dan achteraan. Ben je geboeid door voetbal, mussen, sigarenbandjes, verdiep je er dan in. Heel belangrijk vind ik dat. Je leert een denkmodel kennen en misschien kun je dat dan weer toepassen op andere dingen.

U hebt het over cijfers en feiten, over kritisch zijn en vragen stellen, maar die dingen lijken vandaag steeds minder belangrijk. Zowel de Brexitvoorstanders als Donald Trump kunnen liegen zoveel ze willen, niemand lijkt er van wakker te liggen, ze blijven populair. Men heeft het over de *post fact society*. Feiten doen er niet meer toe, het gaat over hoe we ons voelen.

Omdat de wereld zo complex is, denk ik dat we snel naar simpele verbanden grijpen. Mensen zijn in principe allemaal hetzelfde. We willen te eten hebben, een dak boven ons hoofd, ons veilig voelen en bevestiging krijgen. Liefde? Dat is gewoon bevestiging, net als seks. Om het onszelf makkelijk te maken, laten we ingewikkelde dingen graag over aan cijfertypes en experts. En aan wat ik de rechtse krachten noem, die overal simpele verbanden zien die er helemaal niet zijn. Organisaties die in de VS bijvoorbeeld roepen dat Obamacare een aanslag is op de vrijheid. Onzin natuurlijk.

Hoe ga je dat tegen?

“We maken ons vaak ontzettend druk over dingen die er helemaal niet toe doen”

Het is de taak van wat ik de ‘beter denkende kringen’ noem om complexe zaken toch op een eenvoudige manier uit te leggen. Kunstenaars, de pers, wetenschappers ook. Neem Richard Feynman. Deze natuurkundige gaf aan eerstejaars op MIT les over kwantummechanica.

Hij was heel populair, omdat hij op begrijpelijke manier die ingewikkelde materie uitlegde.

Maar net alles in eenvoudige termen moeten uitleggen zorgde ervoor dat Feynman nieuwe ideeën kreeg en in 1965 de Nobelprijs won. Aan leken moeten uitleggen wat er aan de hand is, geeft inzicht in waar je mee bezig bent.

Daarom is vragen stellen zo belangrijk. Zowel de experts als de vraagstellers hebben er voordeel bij.

Precies. En het kan simpel hoor. Mensen met een intellectuele achtergrond doen vaak alsof alles geweldig ingewikkeld is, maar als je de goede vragen stelt, is dat helemaal niet zo. Weet je wat volgens mij ook een probleem is: we kijken te vaak op korte termijn, omdat we nog altijd met oude breinen zitten. Op een bepaald moment, tienduizenden jaren geleden, kregen apen plots grotere breinen en ontstond er een sociaal dier dat taal ontwikkelde, ging samenwerken en zo geweldige dingen ging bewerkstelligen. Alleen, dat groeien van die hersenen is opgehouden en wij zitten met oude hardware. Onze hersenen zijn te veel ingesteld op de korte termijn. We hebben een nieuwe sprong in de evolutie nodig, grotere hersenen om een langere blik te ontwikkelen. Misschien zijn robots de sleutel. Dat met hun zelfverbeterende kunstmatige intelligentie kunnen zij het denkwerk van ons overnemen. Dan worden wij een soort hondjes en kunnen we grommend en kwispelend onze gang blijven gaan zonder dat de wereld eronder te leiden heeft.

Ziet u de toekomst positief of negatief in?

Mijn grondhouding is: we leven in een bijzondere tijd en ik ben blij dat ik dat mag meemaken. Er verandert veel, ten goede of ten kwade, maar op lange termijn doet dat er niet zo toe. Over duizend jaar kijken we er weer helemaal anders tegen alles aan. Natuurlijk maak ik me ook wel eens zorgen, maar ik vind alles toch vooral fascinerend. •